

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tutkimusvähennyksestä
valtionverotuksessa**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että teollisuutta harjoittava verovelvollinen, jolla on tähän liiketoimintaan liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuneita menoja, saisi tehdä ylimääräisen tutkimusvähennyksen veronalaisesta tulosta valtionverotuksessa. Vähennys käsittäisi sekä perusvähennyksen että tutkimusmenojen kasvun perusteella tehtävän lisävähennyksen. Tutkimusmenoja olisivat lähinnä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa työskennelleille henkilöil-

le maksetut palkat sekä puolet tutkimus- ja kehittämispalveluiden hankintamenoista.

Lakia sovellettaisiin määräaikaisena vuosilta 1984—1988 toimitettavissa verotuksissa. Lisävähennyksen verovelvollinen saisi kuitenkin tehdä ensimmäisen kerran vasta vuodelta 1985 toimitettavassa verotuksessa.

Esitys liittyy vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesitykseen.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menot ovat elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säännösten mukaan vähennyskelpoisia veronalaisesta tulosta. Yksinomaan liiketoiminnan edistämiseen tähtäävässä tutkimustoiminnassa käytettävän rakennuksen hankintameno saadaan vähentää poistamattomasta hankintamenosta tehtävin enintään 20 prosentin suuruisin poistoin. Muut liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menot saadaan vähentää vapaasti.

Investointivarauslain mukaan investointivarausta saadaan käyttää myös tutkimus- ja tuotekehittelytoiminnasta aiheutuviin menoihin ja varauksen tällainen käyttö on vähemmän rajoitettua kuin käyttö muihin tarkoituksiin. Lisäksi verovelvollisella on oikeus tehdä siltä verovuodelta, jonka aikana investointivarausta käytetään, veronalaisesta tulostaan ylimääräinen investointi-

vähennys, jonka suuruus on 3 prosenttia käytetystä varauksesta.

Tulo- ja varallisuusverolain ja -asetuksen mukaan muun muassa tiedettä edistävään yleishyödylliseen tarkoitukseen annetut lahjoitukset on tietyin edellytyksin oikeus vähentää lahjoituksen tehneen yhteisön veronalaisesta tulosta valtionverotuksessa. Stipendit, opintorahat tai muut apurahat, jotka on saatu opintoja tai tieteellistä toimintaa varten, ovat puolestaan osittain tai kokonaan verovapaita.

Valtio rahoittaa yritysten tutkimus- ja kehittämistoimintaa etupäässä kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämällä avustuksilla ja lainoilla. Muita rahoittajia ovat muun muassa Kehitysalue-rahasto Oy, Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto SITRA sekä Pienen ja Keskisuuren Teollisuuden Edistämissäätiö. Valtion rahoitus on merkittävää varsinkin toimintaansa aloittaville sekä pienille ja keskisuurille yrityksille.

2. Asian valmistelu

Yritysverotustoimikunta (komiteanmietintö 1980: 42) ja teknologiakomitea (komiteanmietintö 1980: 55) ovat tehneet ehdotuksen ylimääräisestä tutkimusvähennyksestä valtionverotuksessa. Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimiva teollisuusneuvottelukunta on teknologiapolitiisessa kannanotossaan 6.7.1982 esittänyt ylimääräisen vähennyksen myöntämistä tutkimusmenoista. Tämä esitys sisältyy myös PKT-neuvottelukunnan raporttiin (komiteanmietintö 1983:10). Hallituksen esitys perustuu tutkimusvähennystyöryhmän muistioon (työryhmämuistio 1983 : VM 11) ja siitä saatuihin lausuntoihin.

Työryhmän mietinnöstä antoivat lausuntonsa paitsi valtiovarainministeriön tulo- ja menoarvio sekä kansantalousosasto myös opetusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, verohallitus, Keskuskauppakamari, Pienteollisuuden Keskusliitto, Suomen Konsulttitoimistojen Liitto r.y., Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistys r.y., Suomen Rakennusliikkeiden Liitto r.y., Suomen Rakennusurakoitsijaliitto r.y., Suomen Voimalaitosyhdistys r.y. ja Teollisuuden Keskusliitto. Lisäksi lausuntonsa antoivat Suomen Akatemia, Suomen Teknillinen Seura, Työväen taloudellinen tutkimuslaitos, Teollisuusneuvottelukunta ja Suomen Yrittäjien Keskusliitto r.y. Suurin osa lausunnonantajista kannatti työryhmän ehdotusta eräin muutoksin. Eräät lausunnonantajat esittivät lupumista lakiehdotuksesta ja vastaavasti muiden tukijärjestelmien kehittämistä.

Muutosehdotuksissa esitetään muun muassa, että rakennustoiminta ja palvelutoiminta sisällytettäisiin vähennyksen piiriin kuuluviin toimialoihin.

Lisäksi esitetään, että perusmallin suunnittelun jälkeinen tuotekehittely sisällytettäisiin vähennyksen piiriin. Vähennyksen laskentaperusteeseen esitetään sisällytettäväksi ansiotulo-osuus, yhtymän osakkaalle jaettu osuus yhtymän tulosta sekä maksut patenteista, lisensseistä ja muista käyttöoikeuksista. Ottaen huomioon muun muassa tutkimusvähennysjärjestelmän tavoitteet ja ne hallinnolliset vaikeudet, jotka liittyisivät näihin muutosehdotuksiin, hallitus kuitenkin katsoo, että ainakaan tässä vaiheessa ei ole syytä laajentaa järjestelmää lausunnoissa esitetyillä tavoilla.

Lisäksi lausunnoissa esitetään muutoksia vähennyksen markkamääräisiin rajoihin samoin kuin vähennyksen suuruutta porrastaviin prosentimääriin. Eräät lausunnonantajat katsovat, että

tutkimusvähennys tulisi lukea mukaan myös tapion määrää vahvistettaessa. Lisäksi vähennys pitäisi eräiden lausunnonantajien mielestä ulottaa myös kunnallisverotukseen, ja lakia on samalla kiirehdytty tulemaan voimaan siten, että sitä sovellettaisiin jo vuodelta 1983 toimitettavassa verotuksessa. Hallitus katsoo kuitenkin, että lausunnot näiltäkään osin eivät anna aihetta tehdä muutoksia työryhmän ehdotukseen.

3. Ehdotuksen tavoitteet

Teknologinen osaaminen on nousemassa suomalaisten yritysten kansainvälisen kilpailukyvyyn keskeiseksi tekijäksi. Yritysten uutta luovaa ja uusia aloja etsivää riskialtista tutkimus- ja kehittämistoimintaa on tähän asti tuettu erilaisilla valikoivilla tukitoimenpiteillä. Tutkimusvähennysjärjestelmällä pyritään luomaan näitä tukimuotoja täydentävä, verotuksen kautta toimiva yleinen tukijärjestelmä.

Tutkimusvähennyksellä pyritään edistämään tutkimus- ja kehittämistoimintaa erityisesti sellaisilla kansantalouden avoimeen lohkoon kuuluvilla toimialoilla, joilla suomalaiset yritykset joutuvat kilpailemaan ulkomaisten yritysten kanssa, eli lähinnä teollisuuden piirissä.

Tutkimusvähennyksen avulla myönnettävä tuki pyritään suuntaamaan edellä tarkoitettuihin yrityksiin yleisesti, ja lisäksi erityisesti sellaisiin yrityksiin, joiden tutkimus- ja kehittämisalttiuteen veroedulla voidaan vaikuttaa ja joiden tutkimus- ja kehittämispanos on toistaiseksi ollut riittämätön. Lisäksi vähennyksellä pyritään edistämään tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäämistä yrityksissä.

Vähennysjärjestelmä on pyritty luomaan mahdollisimman yksinkertaiseksi, yksiselitteiseksi ja hallittavaksi. Vähennysjärjestelmä on myös laadittu sellaiseksi, ettei samasta tutkimus- ja kehittämispanoksesta myönnettävä etuus kertaannu.

Ruotsissa on vuodesta 1973 lähtien ollut oikeus tehdä erityinen tutkimusvähennys valtionverotuksessa. Sitä koskeva laki on ollut määräaikainen. Pysyvä laki on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982. Tutkimusvähennyksen käyttöönoton perusteena myös Ruotsissa on lähinnä teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyyn edistäminen.

4. Ehdotuksen sisältö

Tutkimusvähennyksen saisi tehdä teollisuutta, kaivos- ja muuta kaivannaistoimintaa sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuoltoa harjoittava verovelvollinen. Tämä toimialoitainen kattavuus vastaa tilastokeskuksen toimialaluokituksen pääryhmiä 2, 3 ja 4. Tämän määritelmän mukaan tutkimusvähennykseen oikeuttaviin toimialoihin kuuluvat muun muassa malmikaivostoiminta ja muu kaivannaistoiminta, elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus, tekstiilien, vaatteiden, nahan ja nahkatuotteiden valmistus, puutavaran valmistus, paperiteollisuustuotteiden valmistus, graafinen tuotanto, kemiallisten, maaöljy-, kumi- ja muovituotteiden valmistus, savi-, lasi- ja kivi- tuotteiden valmistus, metallien valmistus, metalli- ja konepajatuotteiden valmistus sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuolto. Määritelmän ulkopuolelle jäisivät maa- ja metsätalous, rakennustoiminta, kauppa, liikenne sekä muut palveluelinkeinot.

Vähennyksen pääasiallisena perusteena olisivat tutkimus- ja kehittämistoiminnassa työskennelleille henkilöille maksetut palkat. Myös yritysten ostamat sekä koti- että ulkomaiset tutkimus- ja kehittämisspalvelut otettaisiin huomioon vähennyksen laskentaperusteessa. Kun tutkimushenkilökunnan palkat muodostavat keskimäärin puolet kaikista tutkimusmenoista, tutkimus- ja kehittämisspalveluiden hankintamenot otetaan huomioon ainoastaan puolesta määrästä. Samoin myös laskentaperustetta vähentävät avustukset ja luovutetuista tutkimus- ja kehittämisspalveluista saadut korvaukset otetaan huomioon ainoastaan puolesta määrästä.

Verovelvollinen saisi vähentää perusvähennyksenä 25 prosenttia laskentaperusteesta, jos se on vähintään 50 000 markkaa ja enintään 1 miljoona markkaa. Laskentaperusteeseen ylittäessä tämän määrän verovelvollinen saisi lisäksi vähentää 10 prosenttia ylimenevästä osasta kuitenkin niin, että vähennyksen yhteismäärä olisi enintään 2,5 miljoonaa markkaa. Lisävähennyksenä verovelvollinen saisi vähentää 50 prosenttia siitä määrästä, jolla verovuoden laskentaperuste ylittää vähintään 10 prosentilla edellisen vuoden vastaavat tutkimusmenot.

5. Ehdotuksen vaikutukset

Lakiehdotuksen mukaan saisivat verovelvolliset tehdä vuodelta 1984 toimitettavassa verotuksessa ainoastaan perusvähennysosan tutkimusvähennyksestä. Tutkimusvähennyksen yhteismäärän arvioidaan olevan vuodelta 1984 noin 120 miljoonaa markkaa, jos kaikki vähennykseen oikeutetut yritykset käyttäisivät vähennystä täysimääräisesti hyväksi. Kun tosiasiallisesti vain osa yrityksistä käyttää vähennystä ja osalla vähennyksen täysimääräinen hyväksikäyttö on muista syistä rajoitettua, arvioidaan vähennyksen kokonaisvaikutuksen vuodelta 1984 maksuunpantavaan valtionveroon olevan noin 30 miljoonaa markkaa. Verotulojen vähentyminen näkyisi kuitenkin viivästyneenä, joten merkittävää valtiontaloudellista kassavaikutusta ei tapahtuisi vielä vuonna 1984. Vähennys vaikuttaisi vuonna 1985 koko määrältään, jolloin samoilla perusteilla arvioidaan sen vaikutuksen vuodelta 1985 maksuunpantavaan valtionveroon olevan noin 50 miljoonaa markkaa.

Tutkimusvähennys merkitsisi yrityksille, kun vähennys vaikuttaa koko määrältään, keskimäärin noin 2 prosentin tukea yrityksen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuneisiin menoihin. Vähennyksen merkitys tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukena vaihtelee kuitenkin tuntuvasti sen mukaan, kuinka suuret yrityksen tutkimusmenot ovat. Yrityksissä, joissa tutkimusmenot ovat pienet (alle 2 milj. mk), tuki olisi keskimäärin noin 6 prosenttia. Yrityksissä, joissa tutkimusmenot ovat suuremmat (yli 2 milj. mk), tuki olisi 1—6 prosenttia. Jos yritys lisää tutkimusmenojaan esimerkiksi 20 prosentilla, merkitsisi tämä noin 1 prosentin suuruista lisätukea yritykselle.

Uudistus lisäisi verovelvollisten ilmoittamisvelvollisuutta sekä vero- ja muutoksenhakuviranomaisten työtä. Tästä syystä uudistus jossakin määrin monimutkaistaisi elinkeinoverotusta ja lisäisi hallintokustannuksia. Hallituksen tarkoituksena on seurata, miten laki vaikuttaa tutkimustoiminnan kehittymiseen, valtion verotuloihin sekä verovelvollisten, verohallinnon ja muutoksenhakuviranomaisten työhön.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Lain 1 §:ssä todettaisiin lain sisältävän veronalaisesta tulosta tehtävää ylimääräistä tutkimusvähennystä valtionverotuksessa koskevat säännökset. Vähennys tehtäisiin kirjanpidon ulkopuolisena vähennyksenä, koska tutkimusmenot ovat jo muutoinkin koko määrältään vähennykselpoisia. Vähennystä ei otettaisi huomioon tappiontasauslaissa tarkoitettua tappiota vahvistettaessa.

2 §. Pykälän 1 momentissa olisi lain soveltamisalaa koskeva säännös. Tutkimusvähennyksen saisi ehdotuksen mukaan tehdä teollisuutta, kaivos- ja muuta kaivannaistoimintaa sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuoltoa harjoittava verovelvollinen, jolla on tähän liiketoimintaan liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuneita menoja. Teollisuuden harjoittamisen ei tarvitsisi olla verovelvollisen pääasiallisena toimialana. Riittävää olisi se, että verovelvollisella ylipäättänsä olisi sellaista toimintaa, joka oikeuttaisi ylimääräiseen tutkimusvähennykseen. Verovelvollisen muuhun kuin liiketulolähteeseen liittyvät tutkimus- ja kehittämismenot eivät oikeuttaisi vähennykseen.

Tutkimusvähennykseen oikeuttava tutkimus- ja kehittämistoiminta määriteltäisiin pykälän 2 momentissa. Määritelmä perustuu siihen tutkimus- ja kehittämistoiminnan määritelmään, jota tilastokeskus käyttää Suomen virallisessa tilastossa (XXVIII Tutkimustoiminta). Perusteet tälle tilastokeskuksen käyttämälle määritelmälle ovat yhdenmukaiset OECD:n jäsenvaltioilleen antamien suositusten kanssa. Jotta kävisi selväksi, että tutkimusvähennykseen oikeuttavaan toimintaan ei kuuluisi humanistinen, taloustieteellinen, oikeustieteellinen ja muu yhteiskuntatieteellinen tutkimus, paitsi kun se välittömästi liittyy johonkin esimerkiksi tekniseen tutkimus- ja kehittämishankkeeseen, on määritelmää kuitenkin täydennetty siten, että tutkimustoiminnan samoin kuin myös kehittämistoiminnan välittömästi tai välillisesti tulee tähdätä teollisiin sovellutuksiin.

Tutkimustoiminnalla tarkoitettaisiin sekä perustutkimusta että soveltavaa tutkimusta teolliseen sovellutukseen välittömästi tai välillisesti tähtäävän uuden tiedon saavuttamiseksi. Paitsi teknisen ja luonnontieteellisen tutkimuksen myös lääketieteellisen sekä maatalous- ja metsätieteellisen ja muun sellaisen tutkimuksen aiheuttamat menot oikeuttaisivat vähennykseen niissä tapauksissa, joissa vähennyksen edellytykset ovat muutoin olemassa.

Kehittämistoiminnalla tarkoitettaisiin tutkimuksen tuloksena tai käytännön kokemuksen kautta saadun tiedon käyttämistä uusien aineiden, tuotteiden, tuotantoprosessien, menetelmien ja järjestelmien aikaansaamiseen tai olemassa olevien olennaiseen parantamiseen. Koulutus, tieteellisen informaation välittäminen ja saaminen, markkinatutkimus ja muu yleisluontoinen tietojen keruu kuten esimerkiksi tilastojen tuotanto, soveltavuus- ja kannattavuusselvitykset ilman varsinaista tuotekehitystoimintaa, ennusteiden laatiminen, rutiininomainen kokeilu-, koetus-, testaus- ja laaduntarkkailutoiminta, malminetsintä ja automaattinen tietojenkäsittely eivät kuuluisi tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Kuitenkin silloin, kun ne liittyvät johonkin tutkimushankkeeseen tai kun on kysymys niihin liittyvästä uusien menetelmien kehittämistyöstä, myös mainitut toiminnot voitaisiin lukea tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Perusmallin suunnittelu ja valmistaminen kuuluisivat tutkimus- ja kehittämistoimintaan niin kauan kuin tavoitteena on tuotteen olennainen parantaminen. Yksittäistuotannossa, kuten esimerkiksi laivanrakennuksessa, katsottaisiin tutkimusmenoihin kuuluviksi myös ne lisäkustannukset, jotka selvästi aiheutuvat tuotteen perusmalliluonteesta. Koelaitoksen suunnittelu, rakentaminen ja toiminta luettaisiin tutkimus- ja kehittämistoimintaan siihen asti, kun laitos muuttuu tuotantoyksiköksi. Perusmallien ja koelaitosten rakentamisen yhteydessä syntyvät tavanomaiset rakentamiskustannukset eivät kuitenkaan olisi sellaisia menoja, jotka oikeuttavat tutkimusvähennykseen. Tuotteen ulkomuodon muuttaminen markkinoinnin edistämiseksi tai tuotantoprosessin muuttaminen ilman olennaisia teknisiä parannuksia eivät olisi tutkimusvähennykseen oikeuttavaa kehittämistoimintaa.

3 §. Tutkimusvähennyksen perusteena olevaa määrää kutsuttaisiin laskentaperusteeksi, ja se määrättäisiin tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuneiden menojen ja siitä saatujen tulojen perusteella siten, että menot lisäisivät laskentaperustetta ja tulot vähentäisivät sitä.

Laskentaperusteeseen otettaisiin menoina ensinnäkin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa työskennelleille henkilöille verovuonna maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat. Koska ennakonpidätystä ei suoriteta vastaanottajalle veropaista palkoista, esimerkiksi yhden vuoden sään-

nön alaisista palkoista, nämä eivät sisälly laskentaperusteeseen, vaikka yritykselle saattaa aiheutua palkkakuluja myös ulkomailla suoritetusta tutkimus- ja kehittämistyöstä.

Laskentaperusteeseen luettaisiin lisäksi puolet verovuonna hankittujen tutkimus- ja kehittämispalveluiden hankintamenoista, mikä määrä keskimäärin vastaa palkkojen osuutta näiden palvelujen arvosta. Tutkimuspalveluun rinnastettaisiin myös erilliselle tutkimuslaitokselle suoritettut ylläpito- ja muut vastaavat maksut silloin, kun nämä tutkimuslaitokset harjoittavat tutkimus- ja kehittämistoimintaa, jonka tulokset tulevat maksuja suorittaneiden yritysten käyttöön.

Laskentaperustetta määrättäessä siitä vähennettäisiin puolet verovuonna suoritetuista tutkimus- ja kehittämispalveluista saaduista korvauksista samoin kuin verovuonna tutkimus- ja kehittämistoimintaan saaduista avustuksista. Tutkimus- ja kehittämispalveluista saatujen korvausten vähentäminen laskentaperusteesta on tarpeellista, koska näin voidaan estää samasta tutkimus- ja kehittämispänsäntästä saatavan edun kertaantuminen. Avustuksiin rinnastettaisiin sellaiset tutkimus- ja kehittämistoimintaan saadut lainat, joiden takaisin perimisestä on verovuonna lopullisesti luovuttu.

Tutkimus- ja kehittämispalveluiden osalta asetettaisiin kuitenkin se rajoitus, että menoja ja tuloja patentin, mallin tai muun vastaavan aineettoman oikeuden hankkimisesta, luovuttamisesta, käyttämisestä tai käyttöoikeudesta ei otettaisi huomioon. Kysymyksessä olevat yleensä yksinoikeudella suojatut aineettomat hyödykkeet ovat usein samalla tavalla yritysten välistä kauppatavaraa kuin aineelliset hyödykkeetkin.

4 §. Tutkimusvähennys käsittäisi perusvähennyksen ja lisävähennyksen. Pykälän 2 momentin mukaan perusvähennys olisi 25 prosenttia laskentaperusteesta, jos laskentaperuste on vähintään 50 000 markkaa ja enintään 1 miljoona markkaa. Laskentaperusteen ylittäessä tämän määrän perusvähennystä korotettaisiin 10 prosentilla ylimenevästä osasta kuitenkin niin, että vähennyksen yhteismäärä olisi enintään 2,5 miljoonaa markkaa. Koska aivan vähäisten tutkimus- ja kehittämispänsäntösten perusteella ei lähinnä hallinnollisista syistä ole tarkoituksenmukaista myöntää vähennystä, on lakiehdotuksessa asetettu vähennykseen oikeuttavalle laskentaperusteelle 50 000 markan alaraja. Perusvähennyksen porrastuksella ja enimmäismäärällä pyritään painottamaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusteella annettavan tuen kohdentuminen lähinnä pieniin ja

keskisuuriin yrityksiin, joissa tutkimus- ja kehittämispänsäntä on tähän asti ollut riittämätön.

Pykälän 3 momentin mukaan lisävähennys olisi 50 prosenttia siitä määrästä, jolla verovuoden laskentaperuste ylittää vähintään 10 prosentilla edellisen verovuoden laskentaperusteen. Lisävähennystä ei ole perusteltua myöntää hintatason muutoksesta tai vähäisestä tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäyksestä aiheutuneesta kasvusta. Tämän vuoksi lisävähennys myönnettäisiin vain siitä osuudesta, joka vähintään 10 prosentilla ylittää edellisen vuoden tutkimusmenot. Lisävähennyksellä pyritään edistämään tutkimus- ja kehittämistoiminnan reaalista kasvua. Koska lisävähennykselle ei ole asetettu mitään enimmäismäärää, se merkittävästi lieventää perusvähennyksen enimmäismäärän merkitystä suurien ja tutkimustoimintaan voimakkaasti panostavien yritysten kohdalla.

Lisävähennystä laskettaessa on tärkeintä, että verovuoden ja edellisen verovuoden laskentaperusteet ovat vertailukelpoisia. Jos yrityksen tilikauden pituus on vaihdellut, kahden peräkkäisen verovuoden laskentaperusteet ovat sellaisenaan vertailukelvottomia. Lakiehdotuksen 4 §:n 3 momenttiin on sisällytetty säännös tällaisia tapauksia varten.

Lisävähennys saattaisi eräissä tapauksissa houkutella yrityksiä ns. sahaamiseen tutkimusvähennyksellä siten, että jonakin vuonna yritys vaatii pienempää tutkimusvähennystä kuin minkä laki sallii, jotta seuraavana vuonna saataisiin keinokeinoisen suuri lisävähennys. Kun kysymys ei olisi tutkimusmenojen reaalisesta kasvusta, olisi ns. sahaamisen estämiseksi edellytettävä, että lisävähennyksen määräämisessä vertailuperusteena käytettävät edellisen vuoden tutkimusmenot käsittäisivät kaikki ko. vuoden asianomaiset tutkimusmenot.

5 §. Laskentaperusteessa huomioon otettavan palkan olisi oltava maksettu henkilölle, jonka tekemän työn olisi oltava varsinaista tutkimus- ja kehittämistyötä tai tutkimus- ja kehittämishankkeisiin suoraanaisesti liittyvää avustavaa työtä. Esimerkiksi liikkeen yleisen johdon ja hallinnon palkkoja ei osaksikaan voitaisi ottaa huomioon, ellei poikkeustapauksessa pykälän 2 momentissa oleva 10 prosentin vaatimus täyty myös yrityksen johtohenkilön osalta. Sen sijaan esimerkiksi tutkimusjohdolle ja tutkimus- ja kehittämistoiminnassa avustavalle henkilökunnalle maksetut palkat kuuluisivat laskentaperusteeseen.

Koko työaikansa yksinomaan tutkimus- ja kehittämistyöhön käyttäneen henkilön palkka otet-

taisiin vähennyksen perusteena olevaa määrää laskettaessa huomioon koko määrältään. Jos henkilö olisi tehnyt yksinomaisesti tutkimus- ja kehittämistyötä osan verovuodesta, otettaisiin hänen palkkansa huomioon tältä ajalta. Tällainen tilanne on kysymyksessä silloin, kun henkilö on ollut verovelvollisen palveluksessa vain osan verovuodesta tai on ollut osan verovuodesta muussa kuin tutkimus- ja kehittämistyössä. Palkkana otettaisiin pääsääntöisesti huomioon myös vuosiloma- ja sairausajan sekä äitiysloma-ajan palkka, jos ko. henkilö myös ennen näitä ajanjaksoja on ollut tutkimus- ja kehittämistehtävissä. Jos henkilön työtehtäviin kuuluu paitsi tutkimus- ja kehittämistyön suorittaminen myös muuta, esimerkiksi hallinnollista työtä, palkka olisi jaettava tehtäviin käytettyjen aikojen suhteessa. Tällaisessa tapauksessa olisi palkan osuuden laskentaperusteeseen lukemisen edellytyksenä lisäksi, että tutkimus- ja kehittämistyöhön olisi käytetty vähintään 10 prosenttia palvelusajasta.

Palkoilla tarkoitettaisiin niitä palkkoja, joista on verovuoden aikana ollut toimitettava ennakonpidätys; palkat otettaisiin siis huomioon ns. kassaperusteiden mukaan. Tämä tarkoittaa palkkoja, jotka on verovuoden aikana maksettu tai merkitty asianomaisen tilille. Sen sijaan muiden menojen ja tulojen verovuoteen kohdistaminen tapahtuisi elinkeinoverotuksen yleisen jaksotusperiaatteen, eli ns. suoriteperiaatteen mukaan.

6 §. Tutkimusvähennystä ei olisi mahdollista tehdä viran puolesta, koska tarvittavia tietoja ei ilman verovelvollisen antamaa selvitystä olisi käytettävissä. Tästä syystä tutkimusvähennystä olisi vaadittava veroilmoituksessa. Koska lisävähennyksellä pyritään tutkimus- ja kehittämispänsäntöjen lisäämiseen, se olisi pyrittävä kohdentamaan mahdollisuuksien mukaan yrityksiin, joilla tutkimus- ja kehittämistoiminta on pitkäjänteistä ja

suunniteltua. Tästä syystä lakiehdotuksessa on asetettu lisävähennyksen edellytykseksi, että verovelvollinen olisi myös edellisen verovuoden veroilmoituksessa esittänyt selvityksen verovuoden tutkimusvähennyksen laskentaperusteiden enimmäismäärästä.

7 §. Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella. Asetuksessa voitaisiin muun muassa säätää tiedoista, jotka ovat tarpeen tutkimusvähennyksen myöntämiseksi. Tutkimusvähennyksen myöntämisen perusteena olevien tietojen tulisi perustua muun muassa verovelvollisen kirjanpitoon. Tästä syystä olisi tärkeää, että verovelvolliset pitäisivät kirjanpitoonsa siten, että tutkimusvähennyksen perusteet ja määrä olisivat tarkistettavissa verotarkastuksen yhteydessä.

8 §. Lain 8 § sisältäisi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen. Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984, ja sitä sovellettaisiin vuosilta 1984—1988 toimitettavissa verotuksissa. Tutkimusvähennysjärjestelmä on elinkeinoverotukseen liitettävä uusi elementti, jonka yleisiä ja hallinnollisia vaikutuksia on mahdotonta ennalta täysin arvioida. Tästä syystä olisi tarpeen lain määräaikaisuudella osoittaa, että lain tarkoituksenmukaisuus otetaan harkittavaksi kokeiluajan jälkeen.

Lain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu lisävähennys olisi kuitenkin mahdollista tehdä ensimmäisen kerran vasta vuodelta 1985 toimitettavassa verotuksessa. Tämä rajoitus on tarpeen muun muassa siitä syystä, että verovelvollisille ei voida asettaa laskentaperustetta koskevien tietojen ilmoittamisvelvollisuutta ennen lain voimaantuloa olleelta ajalta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tutkimusvähennyksestä valtionverotuksessa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Veronalaisesta tulosta tehtävästä ylimääräisestä tutkimusvähennyksestä valtionverotuksessa säädetään tässä laissa.

2 §

Tutkimusvähennyksen saa tehdä teollisuutta, kaivos- ja muuta kaivannaistoimintaa sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuoltoa harjoittava verovelvollinen, jolla on tähän liiketoimintaan liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuneita menoja.

Tutkimustoiminnalla tarkoitetaan sekä perustutkimusta että soveltavaa tutkimusta teolliseen sovellutukseen välittömästi tai välillisesti tähtäävän uuden tiedon saavuttamiseksi. Kehittämistoiminnalla tarkoitetaan tutkimuksen tuloksena tai käytännön kokemuksen kautta saadun tiedon käyttämistä uusien aineiden, tuotteiden, tuotantoprosessien, menetelmien ja järjestelmien aikaansaamiseen tai olemassa olevien olennaiseen parantamiseen.

3 §

Tutkimusvähennyksen perusteena olevaa *laskentaperustetta* määrättäessä otetaan huomioon:

1) tutkimus- ja kehittämistoiminnassa työskennelleille henkilöille verovuonna maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat, siten kuin 5 §:ssä tarkemmin säädetään, ja

2) puolet verovuonna hankittujen tutkimus- ja kehittämisspalvelujen hankintamenoista sekä verovelvollista hyödyntävää tutkimus- ja kehittämistoimintaa harjoittavalle erilliselle tutkimuslaitokselle suoritetuista ylläpito- ja muista vastavista maksuista.

Laskentaperustetta määrättäessä siitä vähennetään puolet verovuonna suoritetuista tutkimus- ja kehittämisspalveluista saaduista korvauksista sekä verovuonna tutkimus- ja kehittämistoimintaan saaduista avustuksista ja niistä tällaiseen toimintaan saaduista lainoista, joiden takaisin perimisestä on verovuonna lopullisesti luovuttu.

Tutkimus- ja kehittämisspalvelujen hankintamenoina tai niistä saatuina korvauksina ei kuitenkaan pidetä patentista, mallista tai muusta vastaavasta aineettomasta oikeudesta suoritettuja hankintamenoja tai saatuja korvauksia.

4 §

Tutkimusvähennys käsittää perusvähennyksen ja lisävähennyksen.

Perusvähennys on 25 prosenttia laskentaperusteesta, jos se on vähintään 50 000 markkaa ja enintään 1 000 000 markkaa. Jos laskentaperuste ylittää 1 000 000 markkaa, perusvähennystä korotetaan 10 prosentilla tästä ylimenevästä määrästä kuitenkin niin, että perusvähennyksen yhteismäärä on enintään 2 500 000 markkaa.

Lisävähennys on 50 prosenttia siitä määrästä, jolla verovuoden laskentaperuste ylittää vähintään 10 prosentilla edellisen verovuoden laskentaperusteen. Jos verovuosi tai edellinen verovuosi poikkeaa pituudeltaan 12 kuukaudesta, lisävähennystä laskettaessa verovuoden tai edellisen verovuoden laskentaperuste korotetaan tai alennetaan vastaamaan 12 kuukauden pituista verovuotta.

5 §

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa työskennelleillä henkilöillä tarkoitetaan myös tutkimus- ja kehittämisshankkeisiin suoranaisesti liittyvissä avustavissa tehtävissä toimineita henkilöitä.

Jos henkilö on koko verovuoden tai tietyn ajan verovuodesta ollut verovelvollisen palveluksessa yksinomaan tutkimus- ja kehittämistehtävissä, otetaan hänen palkkansa huomioon koko tältä ajalta. Jos henkilö on tehnyt tutkimus- ja kehittämistyön ohella myös muuta työtä, otetaan hänen palkastaan huomioon osuus, joka kohdistuu tutkimus- ja kehittämistyöhön käytettyyn aikaan, jos aika on vähintään 10 prosenttia palvelusajasta verovuonna.

6 §

Tutkimusvähennystä on vaadittava veroilmoituksessa. Lisävähennyksen myöntämisen edellytyksenä on tämän lisäksi, että verovelvollinen on myös edellisen verovuoden veroilmoituksessa esittänyt selvityksen tutkimusvähennyksen laskenta-perusteesta.

7 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984.

Tätä lakia sovelletaan vuosilta 1984—1988 toimitettavissa verotuksissa.

Poiketen siitä, mitä 4 §:ssä on säädetty, verovelvollinen saa vuodelta 1984 toimitettavassa verotuksessa tehdä ainoastaan 4 §:n 2 momentin mukaisen perusvähennyksen.

Helsingissä 21 päivänä syyskuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Abti Pekkala*